

Περιεχόμενα

Οι συγγραφείς του τόμου	11
Πρόλογος του πρώττανη	13
Εισαγωγή των επιμελητών	17

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Αειφορικές προτάσεις για την οικονομία, την ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής

1. Η διαχείριση της αστικής κινητικότητας ως συνιστώσα της αειφορίας των πόλεων. Η περίπτωση του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας 29
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΡΜΑΡΑΣ & ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΔΙΜΕΛΛΗ
2. Επισκεψιμότητα στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λιθακιάς Ζακύνθου. Ανίχνευση δυνατοτήτων ανάπτυξης σχολικού τουρισμού 52
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΡΗΣ, ΜΠΕΤΙΝΑ ΚΛΑΔΗ, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΜΑΡΤΙΝΗΣ & ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ
3. Γνώσεις και απόψεις εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση της προστατευόμενης περιοχής της Αρχαίας Κυμισάλας στη Ρόδο, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για την αειφόρο ανάπτυξη 87
ΜΑΝΟΛΗΣ ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΛΟΚΥΘΑΣ & ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
4. Επαναπροσδιορισμός στάσεων για το περιβάλλον μέσα από την τέχνη. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο Μουσείο Νεοελληνικής Τέχνης του Δήμου Ρόδου 109
ΜΑΡΙΑ ΣΑΒΒΑΪΔΟΥ-ΚΑΜΠΟΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
5. Αιολική ενέργεια: Εφαρμογές, οικολογική σημασία και μύθοι 131
ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΡΥΔΗΣ
6. Περιβάλλον και επιχειρηματικότητα. Μελέτη περίπτωσης στις πολιτικές συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας στο Ν. Ηρακλείου Κρήτης 161
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΑΣΗΘΙΩΤΑΚΗ & ΠΕΡΣΑ ΦΩΚΙΑΛΗ

ΕΝΟΤΗΤΑ 2**Κοινωνικές ομάδες, τοπικές κοινωνίες και αειφόρος ανάπτυξη**

7. Τοπικές κοινότητες και εκπαιδευτικοί θεσμοί στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης: Αμφίδρομες σχέσεις ανάμεσα στο Δήμο Ηρακλείου Κρήτης και στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης..... 191
ΝΙΚΟΣ ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ, ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΙΤΑΡΟΚΟΙΛΗΣ & ΓΙΩΤΑ ΞΑΝΘΑΚΟΥ
8. Σχέση ανάμεσα στην τοπική και τη φοιτητική κοινότητα στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης: Η περίπτωση των φοιτητών της Ρόδου 212
ΝΙΚΟΣ ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ, ΜΑΡΙΑ-ΑΝΘΗ ΚΥΡΙΑΚΟΥ & ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΣΟΛΑΣ
9. Οι αξιολογικές κρίσεις των στελεχών των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων ως μέσο αξιολόγησης του θεσμού 228
ΝΙΚΟΣ ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ, ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ & ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΔΡΑΛΗΣ
10. Διερεύνηση γνώσεων, δημιουργικών σκέψεων και ιδεών μαθητών και φοιτητών σχετικά με τα ζητήματα ρύπανσης των υδάτων 254
ΓΙΩΤΑ ΞΑΝΘΑΚΟΥ, ΝΕΖΑΜ ΤΖΑΜΠΕΡΗΣ & REZAN TATLIDIL
11. Η επίδραση του φύλου στις γνώσεις και τις στάσεις των μαθητών λυκείου της Ρόδου για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και την αειφόρο ανάπτυξη 290
ΠΕΡΣΑ ΦΩΚΙΑΛΗ, ΛΟΥΚΑΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ & ERGAN TALTIDIL

ΕΝΟΤΗΤΑ 3**Διεργασίες σκέψης για μια αειφορική κοινωνία**

12. Αυτοεκτίμηση: Έκφραση και εξέλιξη της στην προσχολική ηλικία 321
ΑΜΑΛΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ JOHNSON & ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ ΚΕΦΑΛΑ
13. Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τα αίτια, τη φύση και την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών γλωσσικών διαταραχών 337
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΠΑΝΗΛΙΟΥ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ & ΑΝΝΑ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ
14. Αισθητηριακή ολοκλήρωση και εργοθεραπεία 352
ΙΩΑΝΝΑ ΤΖΟΝΙΧΑΚΗ
15. Προβλήματα εκφοβισμού/θυματοποίησης σε παιδιά και εφήβους: Ερμηνευτικά μοντέλα και σύγχρονες ερευνητικές προσεγγίσεις 384
ΕΛΕΝΗ ΑΝΔΡΕΟΥ
16. Το προφίλ του μαθητή θύτη-θύματος στο σχολικό εκφοβισμό 418
ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗ, ΓΙΩΤΑ ΞΑΝΘΑΚΟΥ & ΜΑΡΙΑ ΚΑΪΛΑ

17. Κυριολεκτική μοναξιά, επώδυνη μοναξιά, ευεργετική μοναξιά, μοναχικότητα: Γνωρίζουν τα παιδιά τι είναι;	427
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ	
18. Ο εγκέφαλος πάει σχολείο. Εκπαιδευτική νευροεπιστήμη: Η χρήση και η κατάχρηση της διεπιστημονικής προσέγγισης	442
ΑΝΝΑ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ	
19. Εφαρμογή προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε άτομα με ελαφρά και μέτρια νοητική υστέρηση. Η περίπτωση της επαγγελματικής κατάρτισης και κοινωνικής ένταξης της μέριμνας παιδιού Κατερίνης	463
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ-ΣΥΛΒΙΑ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΙΔΟΥ	
Περίληψεις	475
Βιογραφικά επιμελητών του τόμου	495

Πρόλογος

Είναι γνωστό ότι η αειφορία, υπό τη σύγχρονη διευρυμένη της έννοια, περιλαμβάνει ένα πλέγμα αρχών και κανόνων που υπόσχονται τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του πλανήτη και την επίτευξη οικολογικής, κοινωνικής, πολιτισμικής και οικονομικής ισορροπίας. Παράλληλα, η αειφόρος ανάπτυξη –έννοια δυναμική εξ ορισμού– δίνει ελπίδες για μια νέα μορφή οικονομίας, η οποία, χωρίς να είναι στάσιμη, αυτοπεριορίζεται από την ανάγκη για διαγενεακή ισορροπία και κοινωνική δικαιοσύνη, διασφαλίζοντας ότι υπάρχουν λύσεις για τα αδιέξοδα στα οποία φαίνεται σήμερα να οδηγεί η μαζική παραγωγή, η υπερκατανάλωση και η υπερεξάντληση των φυσικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών πόρων του πλανήτη.

Όσο κι αν ψάξει κανείς, στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, δύσκολα μπορεί να βρει καλύτερη απάντηση στην απειλή της καταστροφής του περιβάλλοντος, στην άκρατη ομογενοποίηση, στην υπερβολή και στην κοντοφθαλμη βραχυχρόνια «ευημερία». Κι όσο και αν αναζητά άλλους δρόμους, δύσκολα μπορεί να αντισταθεί στη γοητεία της αειφορικής ανάπτυξης, που υπόσχεται ανάπτυξη με σεβασμό στη φύση, στην πολιτιστική κληρονομιά, στην κοινωνική συνοχή, και εν τέλει, στον άνθρωπο και τα δικαιώματά του. Ειδικά μάλιστα σε περιόδους κρίσης, όταν οι πολιτικές και τα μοντέλα που έχουν ακολουθηθεί μέχρι τώρα τίθενται υπό πλήρη αμφισβήτηση και όταν η βιωσιμότητα αρχίζει να αποτελεί ένα στόχο που αφενός διακυβεύεται αφετέρου συγκεκριμενοποιείται, η αειφόρος ανάπτυξη, ως φιλοσοφία του «μέτρου», αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Ωστόσο, παρά τη σπουδαιότητα που αποδίδεται σήμερα στην αειφορία και στην αειφόρο ανάπτυξη και παρά τη συγκέντρωση πολλών ερευνών στο πεδίο αυτό, δύσκολα μέχρι τώρα μπορεί κάποιος να παρουσιάσει γενικά αποδεκτές αειφορικές υποδείξεις, δείκτες ή πρακτικούς οδηγούς χρήσιμους σε όσους χαράζουν πολιτικές δεσμεύουν σε μεγάλο βαθμό το μέλλον μιας περιοχής, μιας περιφέρειας, μιας χώρας ή της παγκόσμιας κοινότητας. Όπως συμβαίνει και σε άλλα πεδία, στο ζήτημα της αειφορίας και της αειφόρου ανάπτυξης, η έννοια της απόλυτης αλήθειας ή της απόλυτης θεωρίας βρίσκεται σε στάδιο αναζήτησης, χωρίς ακριβές αποτέλεσμα. Ίσως μάλιστα τέτοιο αποτέλεσμα να μην είναι δυνατόν να βρεθεί, μιας και από τη φύση της η φιλοσοφία της αειφόρου ανάπτυξης συνδέεται με τη μοναδικότητα και τα ειδικά χαρακτηριστικά και αντιτίθεται στη μαζικοποίηση που, ως έννοια, πιο εύκολα γενικεύεται.

Με αυτά τα δεδομένα, μέσα από ποιες διαδικασίες, μέσα από ποιες διεργασίες σκέψης η αιφόρος ανάπτυξη μπορεί να ενσωματωθεί στην πολιτική και στο καθημερινό μοντέλο ζωής, χωρίς να αποτελεί απλή ρητορική που δεν έχει αντίκρουσμα; Τι μπορεί να γίνει, ώστε η φιλοσοφία της να μην καταλήξει να αποτελεί ένα ελιτίστικο μοντέλο, προσιτό μόνο σε κάποιους ρομαντικούς ονειροπόλους και σε κάποιους θεωρητικούς που βρίσκονται μακριά από την πραγματικότητα; Η απάντηση βρίσκεται στην έρευνα για την αιφόρο ανάπτυξη η οποία φαίνεται να εξελίσσεται σε δυο αλληλοσυμπληρούμενους άξονες:

Ο πρώτος αφορά τη θεωρητική και εμπειρική αναζήτηση λύσεων στα μεγάλα ζητήματα του περιβάλλοντος. Ο άξονας αυτός περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την αποσαφήνιση των βασικών αρχών της αιφορίας, τη διαμόρφωση μεθοδολογίας και την ανάπτυξη εργαλείων για την ολιστική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στα ζητήματα αιφορίας, στην αναζήτηση των καλών αιφορικών πρακτικών, στην αποτίμηση και αξιολόγηση των αιφορικών εγχειρημάτων και στην καθιέρωση τρόπων εφαρμογής πολιτικών για το περιβάλλον και την αιφόρο ανάπτυξη.

Ο δεύτερος άξονας συνδέεται με την εκπαίδευση/ ευαισθητοποίηση σε θέματα αιφορίας και την αιφόρου ανάπτυξης. Η εκπαίδευση στα θέματα αυτά μπορεί να είναι τυπική, μη τυπική ή/και άτυπη και απευθύνεται σε κάθε ηλικία και κάθε κοινωνική ή επαγγελματική ομάδα στα πλαίσια της δια βίου μάθησης. Η αιφορική συμπεριφορά επιβάλλει να γνωρίζουμε τις έννοιες και να μάθουμε να σκεπτόμαστε σύμφωνα με αυτές. Πολύ περισσότερο που οι έννοιες αυτές και οι συνεπαγόμενες δεοντολογίες συνεχώς εξελίσσονται και δίνοντας εναύσματα για νέες ιδεολογίες.

Πολλαπλός ο ρόλος του Πανεπιστημίου Αιγαίου σε αυτό. Ένα Πανεπιστήμιο εγκατεστημένο σε νησιώτικες περιοχές, με ευαίσθητα οικοσυστήματα, τεράστιο πολιτιστικό πλούτο, παραδοσιακές κοινωνίες και οικονομίες των οποίων το παρόν και το μέλλον είναι άμεσα συνδεδεμένο με πολύτιμες, μικρής ποσότητας εισροές, δεν θα μπορούσε να μένει αμέτοχο στην ολοκληρωμένη έρευνα για τη φύση, την κοινωνία, τον πολιτισμό και τη βιώσιμη οικονομία. Ταυτόχρονα ένας δυναμικός οργανισμός που προσφέρει σπουδές στις επιστήμες της αγωγής δεν μπορεί παρά να είναι ο κατ' εξοχήν φορέας παραγωγής και μετάδοσης γνώσης για το περιβάλλον και την αιφόρο ανάπτυξη. Υπό την ιδιότητα αυτή, το Πανεπιστήμιο αναλαμβάνει το δύσκολο έργο της ευαισθητοποίησης της πανεπιστημιακής κοινότητας και της κοινωνίας σε θέματα περιβάλλοντος και αιφόρου ανάπτυξης και ο ρόλος αυτός μεταφράζεται στην πρόκληση για συνεχή έρευνα.

Οι τόμοι αυτοί αποτελούν μια απάντηση στην πρόκληση που προέρχεται

από εκείνους και εκείνες που θεωρούν ότι οι αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, προτού γίνουν πολιτική και βίωμα, πρέπει να προσεγγιστούν ως γνώση και παιδεία.

Πάρης Τσάρτας
Πρύτανης
Πανεπιστήμιο Αιγαίου